

Statligt såddkapital ger färre plantor

Dagens Industri den 21 juni 2004

Ju mer statlig extern finansiering som patentägare får i början, desto högre är sannolikheten att patenten aldrig kommersialiseras. Genom lånens utformning saknas ofta incitament för återbetalning. I stället för att leka riskkapitalist och förlora pengar i onödan bör staten underlätta för privata lösningar. Privata riskkapitalbolag bidrar även med marknadskunnande och företagsledning, framhåller docent **Roger Svensson**, Industriens utredningsinstitut (IUI).

Sverige ligger i världstopp när det gäller beviljade patent per capita, men då ny teknik ska kommersialiseras är det inte lika klart att Sverige är framgångsrikt. Det har under lång tid diskuterats hur tillgången på extern finansiering för uppfinnare och nyföretagare påverkar svensk tillväxt och uppkomsten av teknologibaserade företag. En lika viktig fråga har varit om de externa finansiärerna är kompetenta att bedöma olika teknologiprojekt.

Till skillnad från exempelvis USA, där den externa finansieringen till övervägande del sker på en privat marknad, har man i Sverige under lång tid förlitat sig på statliga stödformer. I en alldeles färsk studie undersöker jag huruvida småföretagare och individer kommersialiserar sina patent. Ett tydligt resultat är att ju större andel av patentägarnas kostnader under såddfasen som finansieras med statliga externa medel, desto högre är sannolikheten att patenten aldrig kommersialiseras. Uppfinnare som får extern hjälp från privata riskkapitalister klarar sig däremot minst lika bra som genomsnittet. De främsta statliga finansiärerna till patentprojekt under såddfasen har varit Stiftelsen Innovationscentrum (SIC) och Nutek. Finansieringen från SIC och Nutek sker genom bidrag eller lån. Det är designen på lånen som är en av nyckelfaktorerna. Räntan på lånen är ofta inte högre än en vanlig bankränta, men den är ändå subventionerad, eftersom risknivån på patentprojekten är mycket hög.

Viktigast är dock vad som händer om projekten misslyckas, till exempel om det aldrig blir någon kommersialisering. Det finns då stor möjlighet att låntagarna - efter viss prövning - slipper betala tillbaka lånen. Med tanke på lånens design är det inte konstigt att många av projekten rinner ut i sanden. Låntagarna saknar helt enkelt incitament att fullfölja en kommersialisering. Det är ofta bättre att lägga ned projektet, slippa att betala tillbaka lånen och i stället starta ett nytt projekt. Det är stor risk att den här typen av statliga lån drar till sig lycksökare med mindre bra uppfinningar. De statliga finansiärerna är dessutom inga vinstmaximerare.

Den kommersiella logik som skulle ge handläggarna incitament att leta reda på lönsamma eller lovande patentprojekt är inte för handen. Hos SIC - som under sin avveckling lämnat över stafettpippen till Almi - kommer troligen 60 procent av lånen att skrivas av. Enligt Nutek betalar för närvarande bara 50 procent av låntagarna helt eller delvis tillbaka på Nuteklånen, och återbetalningsandelen i kronor räknat är ännu lägre. Sådana siffror skulle få varje bank att gå i konkurs.

I min studie visas även att 16 procent av uppfinnarna hade statlig extern finansiering under såddfasen, medan endast 6 procent hade extern finansiering från privata riskkapitalister och

privatpersoner. Detta pekar på att Sverige fortfarande ligger på efterkälken när det gäller privat riskkapital under såddfasen. I stället för att leka riskkapitalister bör staten underlätta framväxten av privata lösningar och riskkapitalbolag. En sådan åtgärd vore förändrad beskattning av riskkapitalbolag. I dag trippelbeskattas riskkapitalbolagen - först beskattas vinsten som utdelas från själva projektet, sedan beskattas vinsten i riskkapitalbolaget och till sist beskattas utdelningen från riskkapitalbolaget.

En annan åtgärd skulle vara att ändra reglerna för beskattning av fåmansbolag. I dag beskattas en stor del av vinsten för aktiva delägare i fåmansbolag som inkomst av tjänst i stället för som inkomst av kapital. En förskjutning mot beskattning av kapital skulle göra att erfarna privatpersoner (så kallade affärsänglar) lättare och tidigare skulle kunna investera i olika projekt. Om privata riskkapitalister tog över, skulle staten undvika att förlora skattepengar i högriskprojekt. Än viktigare är att privata riskkapitalister och affärsänglar inte bara bidrar med finansiering utan även med kontaktnät och inte minst kompetens vad gäller av marknadsföring, företagsledning och juridik. Därmed skulle det finnas helt andra möjligheter än i dag att svenska patent leder till nya välmående företag och nya välbetalda jobb i Sverige.

Roger Svensson